

УДК 339.54(045)

ХАРАКТЕРИСТИКА ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

DESCRIPTION OF IMPORT OPERATIONS OF AN ENTERPRISE AND WAYS OF THEIR IMPROVING

Яблочников К.Г.

студент,

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті здійснено аналіз імпорتنних операцій на рівні підприємства, виявлено основні проблеми вдосконалення стратегії експортно-імпортного потенціалу та запропоновано шляхи їх вирішення. Ефективна імпортна політика повинна спиратися на найбільш вигідні торговельні контракти, що дають змогу максимізувати прибуток. Актуальність теми зумовлена сучасними потребами економічного життя України, спрямованими на побудову ринкового господарства, появу нових структур виробництва, побудову економічних зв'язків з іншими країнами.

Ключові слова: імпорт, імпортна операція, зовнішньоекономічна діяльність, експортно-імпортна діяльність, світове господарство.

В статье проведен анализ импортных операций на уровне предприятия, выявлены основные проблемы улучшения стратегии экспортно-импортного потенциала и предложены методы их решения. Эффективная импортная политика должна опираться на наиболее выгодные торговые контракты, которые позволяют максимизировать прибыль. Актуальность выбранной темы обусловлена современными потребностями экономической жизни Украины, направленными на построение рыночного хозяйства, возникновение новых структур производства, построение экономических связей с другими странами.

Ключевые слова: импорт, импортная операция, внешнеэкономическая деятельность, экспортно-импортная деятельность, мировое хозяйство.

This article is about analysis of import transactions, major problems of improvement strategy by import and export capacity and suggested ways of solutions. The effective import policy should be based on the most favorable commercial contracts, allowing to maximize profits. Actuality caused by the current needs of economic life in Ukraine, aimed at building a market economy, the developing of new structures of production, building economic ties with other countries.

Keywords: import, import operations, foreign trade, export and import activities, global economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах зростаючої конкуренції та зміни економічного середовища важливу роль відіграє підвищення ефективності управління підприємством. Процес змін, що спостерігається нині в Україні, проникнув у всі сфери економічного життя. Ринкова економіка створила широкі можливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність на відміну від зовнішньоекономічних зв'язків здійснюється на рівні виробничих структур із повною самостійністю у виборі іноземного партнера, номенклатури товару для експортно-імпортної угоди, у визначенні ціни, обсягу і термінів постачання. Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність являє собою сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і комерційних функцій [1, с. 941]. Обов'язковими умовами зовніш-

ньоекономічної діяльності є виконання певних операцій із забезпечення просування товару від продавця до покупця, своєчасного надання різного роду зовнішньоторговельних послуг – транспортних, страхових, експедиторських, банківських, здійснення платіжно-розрахункових операцій. Розвиток сфери експортно-імпорتنних операцій та обсяг зовнішньоторговельних операцій безпосередньо впливають на насиченість українського товарного ринку і приток іноземної валюти в країну. Звичайно, міжнародна торгівля породжує більш високі ризики для торгових партнерів порівняно з торгівлею всередині країни, однак експортно-імпортні операції часто більш вигідні, хоча і вимагають додаткових організаційних і фінансових витрат.

Актуальність теми зумовлена сучасними потребами економічного життя України, спрямованими на побудову ринкового господарства, появу нових структур виробництва, побудову

економічних зв'язків з іншими країнами. Тому з боку суб'єктів економічної діяльності виникає потреба в аналізі особливостей процесу міжнародної торгівлі і факторів, що впливають на її кінцевий результат для кожної зі сторін.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Імпорт (імпорт товарів) – це купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів із увезенням їх на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

Імпортна операція – комерційна діяльність, що пов'язана із закупівлею та ввезенням в Україну іноземних товарно-матеріальних цінностей для їх наступної реалізації на внутрішньому ринку або використання у виробничо-господарській діяльності.

Основними нормативно правовими документами, що регулюють імпорту діяльність є Митний кодекс України, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін.

До імпортних операцій належать:

- придбання товарно-матеріальних цінностей від іноземних постачальників на умовах комерційного кредиту;
- увезення товарно-матеріальних цінностей або отримання послуг у порядку бартерних угод;
- увезення товарів у рахунок централізованих імпортних закупок;
- придбання товарно-матеріальних цінностей та послуг з оплатою готівкою;
- отримання товарно-матеріальних цінностей та послуг як безоплатна допомога [4, с. 12].

Залежно від виду операцій в Україні застосовуються різні способи обмеження імпорту: короткострокове обмеження імпорту, митний бар'єр, антидемпінгові мита.

Короткострокове обмеження імпорту – обмеження імпорту на строк не більше 180 днів.

Митний бар'єр – обмеження імпорту, метою якого є перешкоди ввезенню імпортних товарів через завищення ввізного мита.

Якщо ринок експортера є монопольним або олігопольним, а зарубіжний ринок – конкурентним, може виникнути ефект демпінгу. Для його попередження держава може застосувати антидемпінгову політику на будь-який продукт.

Демпінг – увезення на митну територію України товарів за ціною, нижчою від порівняної ціни на подібний товар у країні-експортері, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару.

Для запобігання торгівлі товарами та послугами за демпінговими цінами країна проводить антидемпінгову політику шляхом установа антидемпінгового мита.

Антидемпінгове мито – додаткове мито на імпортні товари, що ввозяться в країну за

цінами, нижче цін світового ринку або внутрішніх цін.

Під час перетину товарно-матеріальними цінностями кордону України необхідно сплатити ПДВ, акцизний збір, мито та митні збори. Їхня сума зазначається у вантажній митній декларації та перераховується шляхом надання до банку платіжного доручення на перерахування відповідних сум на рахунок митниці.

Серед проблем організації експортно-імпортної діяльності, які притаманні підприємствам, виділено такі:

1. Відсутність організаційної єдності серед підрозділів підприємства, тобто однакового розуміння бізнес-процесів (наприклад, відділ маркетингу досліджує ринок й представляє звіт про бажані об'єми виробництва, а відділ збуту не може реалізувати вироблену продукцію).

2. Недостатня оперативність даних про фінансово-господарчу діяльність підрозділів. Відсутність оперативної та правдивої інформації щодо взаєморозрахунків із зовнішніми постачальниками та споживачами, як наслідок, важкість управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

3. У своїй діяльності експортний відділ не в повному обсязі використовує нові інформаційні технології, що перешкоджає експорту продукції.

4. Формальні проблеми на митниці, що призводить до збільшення терміну проходження вантажу через митний контроль. Непрозорість процесів обміну інформацією, відсутність централізованого контролю в режимі реального часу. За підрахунками Світового банку, в Україні суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності необхідно оформити шість документів на експорт та десять документів – на імпорт. При цьому експортно-імпортні операції в Україні займають загалом 67 днів, тоді як у країнах Європи – 22 дні. З огляду на це, у 2016 р. Україна посіла 131-е місце серед 181 країн, бізнес-клімат яких досліджувався.

5. Великий обсяг «ручної» праці під час передачі даних, необхідність синхронної взаємодії учасників, що неминуче призводить до помилок та затримок у логістичних ланцюгах [6, с. 23].

Отже, зовнішньоекономічна діяльність підприємств відіграє значну роль у розвитку економіки України, насиченні споживчого ринку товарами належної якості, просуванні товарів вітчизняних виробників на зовнішні ринки. Суб'єкти господарської діяльності України здійснюють досить різноманітні імпортні операції. Для оподаткування, контролю, будови моделі обліку всі вони повинні бути класифіковані за окремими ознаками.

В Україні імпортні операції, у тому числі транзит, здійснюються в таких формах:

- прямий імпорт: передбачає придбання товарів чи послуг безпосередньо у їх виробників;
- непрямий імпорт: передбачає придбання товарів через торговельних посередників.

Імпорт регулюється за допомогою адміністративних та економічних методів. Законодавством України передбачено цілу низку обмежень щодо експортно-імпоротної діяльності: ліцензування, квотування тощо.

Удосконалення організаційних процесів зовнішньоекономічних операцій полягає в розробленні стратегії, яка може знайти практичне втілення в діяльності українських підприємств і фірм на міжнародній арені. Стратегія передбачає розроблення довгострокових цілей, установок та орієнтирів, принципово нових напрямів. Вона охоплює такі основні елементи, як корпоративна місія, конкурентна перевага, організація бізнесу, ринки, ресурси, структурні зміни, програми розвитку й компетентність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Стратегічна програма розвитку зовнішньоекономічних відносин України має ґрунтуватися на забезпеченні її суверенітету в світових зв'язках, гарантуванні її національної зовнішньоекономічної безпеки. Взаємодія зі світовим господарством базується на комплексній, гнучкій і динамічній державній зовнішньоекономічній політиці, в основі якої – максимальна господарська свобода безпосередніх виробників, експортерів, імпортерів товарів і послуг.

Головними елементами системи зовнішньоекономічної стратегії України слід уважати: створення потужного експортного сектору, зміцнення і забезпечення конвертованості національної валюти, лібералізацію імпорту, здійснення закордонної підприємницької діяльності, формування розгалуженої системи зовнішньоекономічного менеджменту (банки, біржа, страхові компанії, консалтинг, аудит, лізинг і т. д.), гнучку податкову, цінову, депозитну, кредитну, фінансову і валютну політику, що стимулює диверсифікацію експортно-імпортних операцій, поступову інтеграцію економіки в європейські і світові господарські об'єднання та організації, кадрове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності [5, с. 126]. Головне завдання полягає в тому, щоб визначити етапи, напрями, форми і способи реалізації зовнішньоекономічної стратегії. Ключовими ланками зовнішньоекономічної стратегії є податкова, депозитна, цінова, кредитна, фінансова і валютна політика та фінансове сприяння вітчизняним експортерам, у тому числі із залученням коштів державного бюджету. Варто також приділити увагу маркетинговій програмі розвитку, яка дасть можливість закріпитися на ринку та забезпечити результативну діяльність. Необхідно враховувати досвід, прийоми, концепції зарубіжних маркетологів та здійснювати спроби адаптування їх до українського ринку. На нашу думку, виведення на ринок нового товару, орієнтованого на сегмент ринку із середнім соціальним положенням, збільшить конкурентні переваги підприємств. На підприємствах, які здійснюють ЗЕД, необхідно впровадити систему моніторингу, яка буде враховувати особливості

підприємств. Метою моніторингу ЗЕД є забезпечення управлінських структур достовірною, своєчасною, досить повною соціально-економічною інформацією про всі зміни, які впливають на динаміку здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Основним завданням формування системи моніторингу є створення інформаційно-аналітичної бази за основними показниками оцінки ЗЕД, яка постійно оновлюється та цілеспрямовано використовується. Для збільшення ефективності та рентабельності імпортних угод, що здійснює підприємство, необхідно:

- провести моніторинг постачальників для визначення найбільш ефективного варіанту, що буде задовольняти підприємство по співвідношенню «ціна – якість»;

- провести моніторинг внутрішнього ринку країни для пошуку необхідних товарів (закупівля товарів на внутрішньому ринку від вітчизняних постачальників частіше за все є більш вигідною, ніж закупівля аналогічної продукції за кордоном);

- створити аналітичний відділ для проведення попередньої оцінки та аналізу імпортних операцій;

- здійснювати імпортну діяльність тільки тоді, коли вона є ефективною відповідно до проведеної оцінки.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, ефективна імпортна політика повинна спиратися на найбільш вигідні торговельні контракти, що дають змогу максимізувати прибуток. Важливим є не лише стан імпоротної діяльності підприємства, жодне підприємство не в змозі функціонувати та провадити здорову та корисну імпортну стратегію, не маючи належного рівня розвитку фінансово-господарської діяльності. На сьогоднішній день існує достатньо багато якісних рішень завдань управління ресурсами підприємства: фінансовими, матеріальними, людськими. Можливі шляхи вдосконалення організації та підвищення ефективності експортно-імпортних операцій підприємства характеризуються необхідністю поліпшення роботи з пошуку більш вигідних постачальників і застосування засобів страхування валютних ризиків. Необхідно укладати контракти з більш вигідними умовами постачання. Однак терміни постачання повинні бути мінімальними, постачання повинне відбуватися без збоїв. Бажано, щоб термін сплати після реалізації продукції був щонайменший, тоді будуть меншими дебіторська заборгованість і період обігу грошових коштів. Для реалізації запропонованого комплексу заходів щодо вдосконалення зовнішньоторговельного потенціалу України будуть потрібні щорічні бюджетні асигнування, об'єми котрих доцільно визначати виходячи з наявної світової практики, відкоригувавши їх з урахуванням сучасного стану української економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: [підручник] / В.Є. Новицький. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 948.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2004. – С. 654.
3. Механизм управления предприятием: стратегический аспект / В.С. Пономаренко, Е.Н. Ястремская, В.М. Луховский. – Х.: ХГЭУ, 2002. – С. 252.
4. Бондарчук Л.В. Економічний аналіз технології здійснення експортно-імпортних операцій України як учасника світової організації торгівлі / Л.В. Бондарчук, І.Ю. Кухар // Моніторинг біржового ринку. – 2015. – № 1. – С. 12–15.
5. Коваль З.О. Економічний аналіз взаємозв'язків підприємства із споживачами продукції за показниками ефективності та надійності / З.О. Коваль // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів, 2011. – С. 125–131.
6. Удосконалення управління експортно-імпортними операціями підприємства / Е.О. Ковтун, С.В. Грабенко, А.В. Музика // Матеріали X Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасної науки». – Київ, 2013. – Ч. 1. – С. 20–25.